

Lovorka Čoralić

PERAŠTANI VICKO I IVAN MILIĆ – ZAPOVJEDNICI MLETAČKIH RATNIH BRODOVA U DRUGOJ POLOVICI 18. STOLJEĆA*

Lovorka Čoralić
Hrvatski institut za povijest
Zagreb

UDK 929Milić
355.353(450Venecija)“17”(091)
355.48(450Venecija)“17”
Izvorni znanstveni rad
Primljeno: 9.5.2018.
Prihvaćeno: 20.2.2019.
DOI: <https://dx.doi.org/10.21857/m3v76t608y>

Rad se zasniva na istraživanju neobjavljenog i do sada vrlo malo korištenog izvornog gradiva iz Državnoga arhiva u Mlecima (fond Provveditori all'Armar). U središtu istraživanja su mletački ratni brodovi *Ercole* i *Fama* kojima su koncem 18. stoljeća zapovijedali peraški kapetani iz obitelji Milić. Podrobno se analizira ustroj i sastav posade rečenih ratnih brodova, posebice s obzirom na zavičajno podrijetlo časnika, dočasnika, obnašatelja specijaliziranih brodskih službi, mornara i mornarskih pomoćnika. U prilogima se donose prijepisi popisa posade, poglavito oni koji se odnose na udio pomoraca zavičajem s istočnojadranske obale, dajući tako prilog istraživanju političke i vojne povijesti na širokom prostoru od Bosne do Mletaka i Veneta.

Ključne riječi: Perast, Mletačka Republika, Vicko Milić, Ivan Milić, mletačka ratna mornarica, vojna povijest, povijest pomorstva, povijest 18. stoljeća

Mletačka ratna flota i Hrvati – opće napomene o izvorima i postojećim historiografskim saznanjima

U povijesti mletačkih državnih magistratura jedna od najprestižnijih odnosila se na ratnu mornaricu (Provveditori all'Armar), tijekom svih stoljeća najčvršću uzdanicu vojnopomorske moći Kraljice mora na Jadranu i duž Sredozemlja. Utemeljena

* Ovaj je rad sufinancirala Hrvatska zaklada za znanost projektom *Vojnički život i slike ratnika u hrvatskom pograničju od 16. stoljeća do 1918.* (HRZZ-IP-09-2014-3675).

je šezdesetih godina 15. stoljeća, a do sredine 17. stoljeća magistratura je brojila dva člana (potom tri), čija je služba trajala jednu godinu. Providuri ratne mornarice redovito su bili ugledni mletački patriciji koji tijekom obnašanja svoga mandata nisu smjeli prihvaćati druge funkcije u tijelima državne vlasti i uprave.¹ Gradivo koje svjedoči o djelovanju Provveditori all'Armar pohranjeno je u Državnom arhivu u Veneciji (Archivio di Stato di Venezia) i ponajprije je sačuvano za 18. stoljeće, odnosno za posljednji vijek postojanja Serenissime. Središnji dio te arhivske zbirke čine popisi sastava posada (Libri accordati delle unità della Marina militare), na osnovu kojih možemo pratiti ustroj, organizaciju i funkcioniranje ljudstva na mletačkim ratnim brodovima. Iako je riječ o stoljeću zalaza Mletačke Republike, vremenu tijekom kojega njezina ratna mornarica biva potisnuta od vojnopomorskih snaga drugih europskih zemalja (Engleske, Francuske, Španjolske, Nizozemske), to je gradivo važno posvjedočenje da je mletačka državna vlast do posljednjih mjeseci svoga postojanja značajan dio svoje pozornosti i financijskih sredstava usmjeravala na održavanje ratnoga brodogradnja – najvažnijega jamstva za slobodnu plovidbu Jadranom i Sredozemljem.

Gradivo iz arhivske zbirke Provveditori all'Armar od iznimne je važnosti i za proučavanje udjela Hrvata u mletačkoj ratnoj floti. Neosporne su i u historiografiji potvrđene činjenice o sudjelovanju hrvatskih brodova i pomoraca u gotovo svim važnijim mletačko-osmanskim pomorskim srazovima (primjerice u Lepantskoj bitci); dobro je znana i višestoljetna počasna služba Peraštana – nositelja počasne garde na mletačkim admiralskim brodovima, kao i udio hrvatskih mornara i vojnika u učestalo prisutnim okršajima sa sjevernoafričkim gusarima.²

¹ O magistraturi Provveditori all'Armar vidi opširnije: Andrea da Mosto, *L'Archivio di Stato di Venezia*, sv. 1, Roma 1937., str. 159; Tullio Pizzetti, *Con la bandiera del protettor San Marco. La marineria della Serenissima nel Settecento e il contributo di Lussino*, sv. 1, Pasian di Prato (UD) 1999., str. 398; Guida alle Magistrature. *Elementi per la conoscenza della Repubblica Veneta*, prir. Catia Milan, Antonio Politi, Bruno Vianello, Verona 2003., str. 142. O mletačkoj ratnoj mornarici, posebice u ranom novom vijeku, vidi: Cesare Augusto Levi, *Navi venete da codici marmi e dipinti con centosei disegni di G. Culluris*, Venezia 1892. (pretisak: C. A. Levi, *Le navi della Serenissima*, Vittorio Veneto 2011.); Vincenzo Marchesi, *La marina veneziana dal secolo XV alla rivoluzione del 1848, Atti e memorie dell'Accademia di agricoltura, scienze e lettere di Verona*, seria 4, sv. 20, Verona 1919., str. 145-175; Mario Nani Mocenigo, *Storia della Marina Veneziana da Lepanto alla caduta della Repubblica*, Roma 1935. (pretisak: Venezia 1995.); Ferruccio Sassi, *La politica navale veneziana dopo Lepanto, Archivio veneto*, serie 5, sv. 38-41, Venezia 1946-1947., str. 99-200; Alberto Tenenti, *Cristoforo da Canal: La Marine Vénétienne avant Léopante*, Paris 1962.; Frederic C. Lane, *Le navi di Venezia*, Torino 1983.; Emilio Rossi – Mario Alberoni – Aldo M. Feller, *Le galee: Storia, tecnica, documenti*, Trento 1990.; Gilberto Penzo, *Navi veneziane*, Trieste 2000.; Guido Ercole, *Duri i banchi! Le navi della Serenissima 421-1797*, Trento 2006.; Isti, *Le galee mediterranee: 500 anni di storia, tecnica e documenti*, Trento 2008.; Isti, *Vascelli e fregate della Serenissima: Navi di linea della Marina veneziana 1652-1797*, Trento 2011.; Guido Candiani, *I vascelli della Serenissima: Guerra, politica e costruzioni navali a Venezia in età moderna, 1650-1720*, Venezia 2009. Usporedi i rad: Lovorka Čoralić – Maja Katušić, "Gente di mare della nazione bochese" – bokeljske tartane i mletačka vojno-pomorska intervencija u Africi 1766. godine, *Povijesni prilozi*, god. 32, br. 45, Zagreb 2013., str. 286-287, posebice bilj. 5.

² Grga Novak, Ratovi i bitke na Jadranskom moru, u: *Pomorski zbornik povodom 20-godišnjice Dana mornarice i pomorstva Jugoslavije 1942-1962*, sv. I, Zagreb 1962., str. 171-215; Vinko Foretić, Udio naših ljudi u stranim mornaricama i općim pomorskim zbivanjima kroz stoljeća, u: Isto, str. 289-339; *Lepantska bitka*:

Najmanje je, međutim, u dosadašnjim saznanjima domaće i inozemne historiografije poznat i znanstveno obrađen udio istočnojadranskih pomoraca na ratnim brodovima Mletačke Republike u mirnodopsko vrijeme nakon 1718. godine. Spomenuti popisi sastava posada brodova iz zbirke *Provveditori all'Armar zorno* nam pokazuju da su od 1667. godine, kada su iz mletačkoga arsenala isplovili prvi suvremeno građeni linijski brodovi (*primo rango*) *Giove Fulminante* (kapetan Vicko Mazarović) i *Costanza Guerriera* (kapetan Ivan Bronza), mletačkim borbenim plovilima najčešće zapovijedali Hrvati, ponajprije Bokelji iz Perasta.³ Djelovanje nekih od tih kapetana (Ivana i Antuna Mazarovića, Josipa Balovića, Josipa Kolovića Matikole, Vicka Dabovića, Vicka Kolovića i drugih), kao i sastave posade brodova kojima su oni zapovijedali, autorica je ovoga članka obradila (u suautorstvu) u nekim svojim prethodnim radovima.⁴

U ovome su prilogu u središtu istraživačke pozornosti mletački kapetani iz peraške obitelji Milić – Vicko pokojnoga Ivana (zapovjednik ratnoga broda *Ercole* od

udio hrvatskih pomoraca u *Lepantskoj bitki* 1571. godine, Zadar 1974.; Lovorka Čoralić, "U slavu Prejase Republike": peraški ratnici – čuvari duždevog stijega, *Acta Histriae*, god. 8, br. 1, Koper 2000., str. 87-98; Lovorka Čoralić – Ivana Prijatelj Pavičić, Ivan iz Vrane – mletački admiral u *Lepantskom boju* (1571.), *Povijesni prilozi*, god. 24, br. 29, Zagreb 2005., str. 127-149.

³ O povijesti Perasta do konca 18. stoljeća postoji opsežna literatura. Usporedi važnija djela: Francesco Viscovich, *Storia di Perasto dalla caduta della Repubblica Veneta al ritorno degli Austriaci*, Trieste 1898.; Ignjatije Zloković, O gubicima peraških brodova u borbi s gusarima, *Godišnjak Pomorskog muzeja u Kotoru* (dalje: GPMK), sv. 3, Kotor 1955., str. 69-76; Gligor Stanojević, Građa za istoriju Perasta, *Spomenik SANU*, sv. 105, Beograd 1956., str. 53-66; Miloš I. Milošević, Nosioci pomorske privrede Perasta u prvoj polovini XVIII vijeka, GPMK, sv. 7, Kotor 1958., str. 83-134; Cvito Fisković, Borbe Peraštana s gusarima u XVII i XVIII stoljeću, GPMK, sv. 21, Kotor 1973., str. 9-33; Marija Mihaliček, Barokni portreti iz Perasta, GPMK, sv. 39-40, Kotor 1991.-1992., str. 47-59; Pavao Butorac, *Razvotak i ustroj peraške općine*, Perast 1998.; Isti, *Kulturna povijest grada Perasta*, Perast 1999.; Isti, *Opatija sv. Jurja kod Perasta*, Perast 1999.; Isti, *Boka Kotorska u 17. i 18. stoljeću – politički pregled*, Perast 2000.; Ilija Lalošević, Fortifikacioni sistem Perasta, GPMK, sv. 43-46, Kotor 1995.-1998., str. 123-153; Lovorka Čoralić, Peraštani u Mlecima (15.-18. stoljeće), u: *Stjepanu Antoljaku u čast*, ur. Josip Kolanović, Zagreb 2003., str. 199-210; Ista, Iz prošlosti Boke: Peraštani i hrvatska bratovština sv. Jurja i Tripuna u Mlecima, *Analiz Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku*, sv. 42, Zagreb – Dubrovnik 2004., str. 273-292; Miloš I. Milošević, *Pomorski trgovci, ratnici i meceni: studije o Boki Kotorskoj XV-XVIII stoljeća*, ur. Vlastimir Đokić, Beograd – Podgorica 2003.; Piero Pazzi, *Kratki povijesno-umjetnički uvod u Boku Kotorsku s osvrtom na Budvu, Bar i Ulcinj*, s. 1. 2010., str. 23-84; Marija Mihaliček, *Ostavoština porodice Visković u Perastu*, Kotor 2016.

⁴ Lovorka Čoralić – Maja Katušić, Mletački ratni brodovi *Rondinella* i *Achille* pod zapovjedništvom Peraštanina Antuna Mazarovića (kraj 18. stoljeća), *Historijski zbornik*, god. 66, br. 2, Zagreb 2013., str. 309-327; Iste, Bokelj Vicko Dabović – zapovjednik mletačkog ratnog broda *Vittoria II* u posljednjim godinama opstojanja Serenissime, *Miscellanea Adriatica et Mediterranea*, sv. 1, Zadar, 2013., str. 121-146; Iste, Peraštanin Ivan Mazarović – zapovjednik mletačkoga ratnog broda *Galatea* (1779.-1792.), *Zadarska smotra: Časopis za kulturu, znanost i umjetnost*, god. 62, br. 4, Zadar 2013., str. 97-122; Iste, Peraštanin Josip Kolović Matikola – kapetan mletačkih ratnih brodova koncem 18. stoljeća, *Analiz Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku*, sv. 52/1, Zagreb – Dubrovnik, 2014., str. 255-289; Iste, Bokelj Josip Balović (1728.-1793.) – zapovjednik mletačkih ratnih brodova u drugoj polovici 18. stoljeća, *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, sv. 56, Zagreb – Zadar, 2014., str. 157-179; Iste, Peraštani – zapovjednici mletačkih ratnih brodova, u: *Ljudi 18. stoljeća na hrvatskom prostoru. Od plemića i crkvenih dostojanstvenika do težaka i ribara*, ur. Lovorka Čoralić, Ivana Horbec, Maja Katušić, Vedran Klaužer, Filip Novosel, Ruža Radoš, Zagreb 2016., str. 193-196; Iste, Peraštanin Vicko Kolović – zapovjednik mletačkih ratnih brodova (druga polovica 18. stoljeća), GPMK (u tisku).

1769. do 1776. godine) i Ivan Tripunov (zapovjednik broda *Fama* od 1785. do 1794. godine). S obzirom na to da u postojećim historiografskim djelima ne nalazimo opširnija saznanja o tijeku njihove vojnopomorske karijere, a niti podaci o drugim članovima obitelji Milić nisu opsežni,⁵ poglavito ćemo se fokusirati na spomenute popise posada iz zbirke *Provveditori all'Armar* i na podatke koji su ondje sadržani (razdioba posade prema službama i činovima, brojnost posade, zavičajno podrijetlo). Stoga ovaj rad, osim što želi upozoriti na neke nekoć visoko pozicionirane, a danas malo poznate bokeljske časnike u mletačkoj vojnoj službi, ujedno teži ukazati i na ljudski čimbenik (ustroj i struktura brodskih posada) u organizaciji i funkcioniranju mletačkih ratnih brodova u posljednjim desetljećima 18. stoljeća.

Kapetan Vicko Milić, fregata *Ercole* i sastav brodske posade

Vicko Milić, sin kapetana Ivana, obnašao je dužnost zapovjednika *fregata pubblica Ercole* od 1769. do 1776. godine. Riječ je o ratnome brodu iz skupine *secondo rango*, sagrađenog u mletačkome arsenalu 1761. godine (protomajstor je bio Giovanni Veruda). Prvi zapovjednik broda *Ercole* također je bio Peraštanin (Grgur Bronza), a Milić je upravljanje brodom preuzeo nakon remonta 1769. godine. Sukladno svom rangu, *Ercole* je bio naoružan sa 40 topova (20 topova *da 30 libbre*, 20 *da 14 libbre*).⁶

U zbirci *Provveditori all'Armar* sačuvani su nam podaci o sastavu posade fregate *Ercole* u vrijeme kada je brodom zapovijedao Peraštanin Vicko Milić te će njihova raščlamba biti u središtu naše istraživačke pozornosti u nastavku ovog dijela rada.⁷ Popisi nisu sačuvani jedinstveno za sve godine, već su – ovisno o kojem je dijelu brodske posade riječ – datirani u razdoblje od 1770. do 1776. godine. Kao i u primjeru drugih velikih mletačkih ratnih brodova 18. stoljeća, i fregata *Ercole* sadržavala je striktnu podjelu posade na četiri do pet temeljnih skupina. To su: 1) časnici, dočasnici i obnašatelji specijaliziranih službi na brodu (*Uffiziali e Titolati*); 2) mornari

⁵ Obitelj Milić ne ubraja se među starije peraške obitelji te se – prema postojećim saznanjima – u Perastu spominje tek od 17. stoljeća. U prvim desetljećima 18. stoljeća istaknutiji predstavnik obitelji je Vid Milić, vlasnik manjih trgovačkih brodova, a početkom 19. stoljeća kao umirovljeni kapetan bilježi se Matija Milić. Usp. Viscovich, *Storia di Perasto*, str. 102; Milošević, *Nosioci pomorske privrede Perasta u prvoj polovini XVIII vijeka*, str. 131; Milivoj Š. Milošević, *Bokeljski jedrenjaci od 1710. do 1730. godine*, GPMK, sv. 12, Kotor 1964., str. 128; Butorac, *Razvicitak i ustroj peraške općine*, str. 106.

⁶ Top od 30 libara imao je kalibar 135 mm, projektil težak 9,0 kg, dužinu cijevi 260 cm, a maksimalni domet hica iznosio je 3.300 m. Top od 14 libara imao je kalibar 108 mm, projektil težak 4,2 kg, dužinu cijevi 220 cm, a maksimalni domet hica iznosio je 3.300 m (Guido Ercole, *Vascelli e fregate della Serenissima*, str. 78). U istoj knjizi ukratko je spomenuta kapetanska služba Vicka Milića na brodu *Ercole* (str. 175, 250). Na žalost, u drugim knjigama i pojedinačnim radovima koji se bave kako poviješću mletačke ratne mornarice, tako i povijesnim razvojem grada Perasta, Vicko Milić nije zabilježen. Iznimka je samo monografija Pavla Butorca *Povijest grada Perasta*, u kojoj se se u kontekstu nabiranja kapetana mletačkih ratnih brodova, Vicko Milić samo usputno spominje (str. 390).

⁷ Archivio di Stato di Venezia, *Provveditori all'Armar: Libri accordati delle unità della Marina militare: fregata pubblica Ercole, Capitan Vincenzo Milich quondam Capitan Zuanne (1769.-1776.)*. Raščlambu popisa unutar navedenoga razdoblja načiniti ćemo prema hijerarhijskoj strukturi članova posade, bez obzira na manje kronološke nedosljednosti u poretku.

prve klase (*Marineri prima classe*); 3) mornari druge klase (*Marineri seconda classe*); 4) mornari treće klase (*Marineri terza classe*)⁸ i 5) mornarski pomoćnici (*Mozzi*). U tekstu koji slijedi podrobno ćemo razmotriti strukturu i sastav svake od navedenih skupina brodske posade, osobito se obazirući na pomorce zavičajem sa istočne obale Jadrana.

Prva navedena skupina članova brodske posade (*Uffiziali e Titolati*) popisana je 12. travnja 1770. i toga dana potvrđena od strane providura mora Girolama Antonija Loredana. Ta je skupina brojala 30 članova, a uz kapetana Milića vodeću je zapovjednu odgovornost imao natporučnik (*Capitan tenente*) Marko Balović, zavičajem također Peraštanin. Za navigaciju i manevre broda bio je zadužen pilot, odnosno peljar (*Piloto, Peota*),⁹ dočim je funkciju vođe palube obnašao noštro (Nochiere).¹⁰ Specijalizirane službe na brodu obnašali su kormilari (Gajetan Zambon iz Kotora, Luka Radić sa Brača i Grgur Burović iz Perasta), nadzornik broda (*Custode*), nadzornik zadužen za jedra (*Guardian / Castellano*), nadzornik jarbola (*Gabbier*), stražar na košu jarbola (*Parechier, Parechietter, Parochieter*) i parun, odnosno u ovome kontekstu zapovjednik pomoćne barke (*Paron di barca*). Važnu ulogu na fregati *Ercole* imali su i topnici (zapovjednik i njegovi pomoćnici), redovito zavičajem sa mletačkog područja. Na ratnim brodovima prve i druge klase bilježi se i cijeli niz osoba koje su obavljale posebne, nepomorske i nevojničke djelatnosti, a bez kojih bi uobičajeni život posade teže funkcionirao. To su brodski pisar (*Scrivan, Scrivano*)¹¹ i njegov pomoćnik (*Scrivanello*), liječnik (*Eccelente*), kapelan, odnosno dušebrižnik (*Cappellano*), ekonom (*Dispensier*) i njegovi pomoćnici (*Dispensierotto, Penese*)¹² zaduženi za redovitu opskrbu broda hranom i odgovorni za sveukupnu robu ukrcanu na brod te bačvar (*Bottario, Botter*) zadužen za opskrbu broda pitkom vodom. Naposljetku, na brodu *Ercole* djelatni su bili i brijač (*Barbier*), odnosno njegov pomoćnik (*Barbierotto*) koji su skrbili o osnovnoj higijeni članova posade te kuhar (*Cogo*).

⁸ Kategorija mornara treće klase nije redovito bilježena na svim ratnim brodovima.

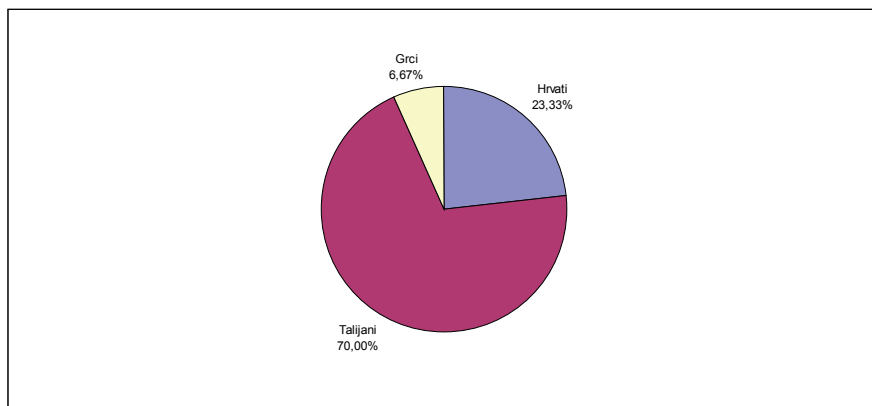
⁹ O nazivu i službi pilota usporedi: Giuseppe Boerio, *Dizionario del dialetto veneziano*, Venezia 1856. (pre-tisak 1993.), str. 510; Petar Skok, *Naša pomorska i ribarska terminologija na Jadranu*, Split 1933., str. 120; *Dizionario di marina: medievale e moderno*, Roma 1937., str. 635-637; Mario Nani Mocenigo, *Storia della Marina Veneziana*, str. 33; *Dizionario Enciclopedico Marinaresco*, ur. Memmo Caporilli, Roma 1971., str. 452; Emilio Rossi – Mario Alberoni – Aldo M. Feller, *Le galee: Storia, tecnica, documenti*, str. 26-27; Guido Ercole, *Vascelli e fregate della Serenissima*, str. 170. Usp. i objašnjenja (pod pojmom peljar) u: *Pomorska enciklopedija*, sv. 6, Zagreb 1983., str. 8-9 (tekst: Ivo Buljan); Radovan Vidović, *Pomorski rječnik*, Split 1984., str. 356.

¹⁰ U talijanskoj mornarici noštro (Nochiere) je faktično jedan od zapovjednika brodske posade (*colui che guida e governa la nave*). U francuskoj mornarici služba noštro (Nochiere) podudarala se s onom koju obnaša pilot, odnosno peljar. O nazivu i službi noštro (Nochiere) u mletačkoj ratnoj mornarici vidi: Giuseppe Boerio, *Dizionario del dialetto veneziano*, str. 443; Petar Skok, *Naša pomorska i ribarska terminologija na Jadranu*, str. 124-125; *Dizionario di marina: medievale e moderno*, str. 518-519; *Dizionario Enciclopedico Marinaresco*, str. 399; Nicola Zingarelli, *Volabulario della lingua italiana*, Bologna 1991., str. 1239; Guido Ercole, *Vascelli e fregate della Serenissima*, str. 170.

¹¹ Na fregati *Ercole* službu pisara obnašao je Splićanin Ambroz Franin.

¹² Jedan od pomoćnika ekonoma bio je Frano Zifra iz Kotora.

Zahvaljujući vrlo uredno vođenim podacima o ovoj skupini brodske posade, moguće je prilično precizno rekonstruirati njihovo zavičajno podrijetlo (vidi: Grafikon 1). Prednjače Talijani (70,00%), ponajprije Mlečani, dočim na Grke s Krfa i Pelopeza otpada 6,67% pripadnika ove skupine posade. Udio Hrvata iznosi 23,33%, a užim su zavičajem iz Perasta, Kotora, Splita te s otoka Brača.

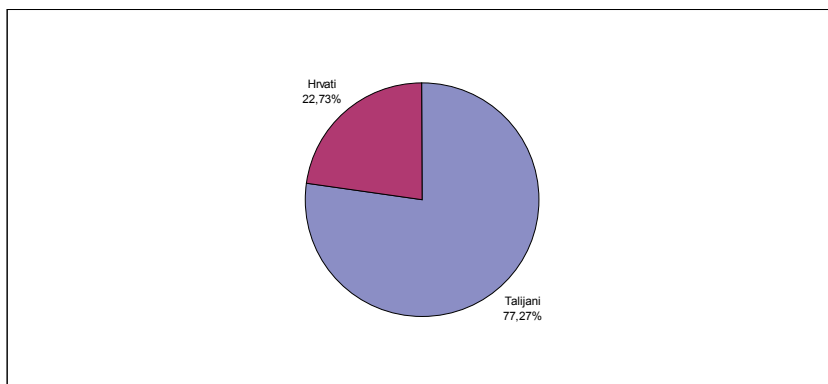
Grafikon 1. Zavičajno podrijetlo časnika, dočasnika i obnašatelja specijaliziranih službi na fregati *Ercole* prema popisu načinjenom 12. travnja 1770.

U razdoblju od 1770. do 1776. godine brojni su obnašatelji službi časnika, dočasnika i drugih brodskih specijaliziranih poslova napustili službu na brodu *Ercole*. Na njihova su mjesta prispijevali, također najčešće privremeno, novi dužnosnici i službenici, a njihovo je zavičajno podrijetlo najčešće bilo talijansko. Kada je riječ o novoupisanim nositeljima nekih od službi u skupini *Uffiziali e Titolati* zavičajem s istočnoga Jadrana, bilježe se sljedeće osobe: natporučnik Matija Milić iz Perasta,¹³ piloti Ivan Milić¹⁴ i Dominik Antunov Milanović, kormilari Juraj Vučina i Antun Radić, ekonomi Lovro Vučić i Lovro Stipić iz Trogira te kapetanov poslužitelj (*Camerotto*) Dominik Vučetić.

Dana 8. travnja 1770. popisana su i ovjerena od strane mletačkih providura mora Girolama Antonija Loredana i Pietra Vendramina 22 mornara prve klase (*Marineri prima classe*) na fregati *Ercole*. Udio mornara iz Mletaka te drugih talijanskih gradova i krajeva (Furlanija, Vicenza, Mantova) je dominantan i iznosi 77,27%. Među mornarima prve klase hrvatskoga podrijetla (22,73%) prednjače Peraštani, a u pojedinačnim se primjerima bilježe i mornari iz Splita i Hvara (vidi: Grafikon 2).

¹³ Za Matiju Milića navedeno je da je sin Vicka. Iako to u upisu ne stoji izrijekom, moguće je da se radi o kapetanovu sinu.

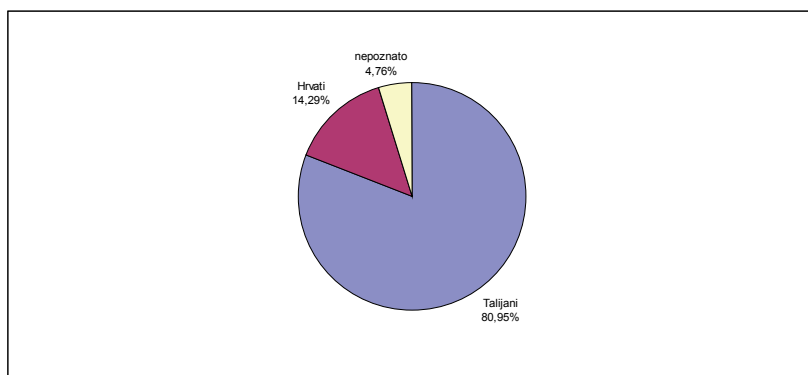
¹⁴ Za Ivana Milića navedeno je da je sin Vicka. Iako to u upisu ne stoji izrijekom, moguće je, kao i u slučaju Matije Milića, da je riječ o kapetanovu sinu.

Grafikon 2. Zavičajno podrijetlo mornara prve klase na fregati *Ercole* prema popisu načinjenom 8. travnja 1770.

U razdoblju od travnja 1770. do 1776. godine najveći broj mornara prve klase prekršten je s osnovnoga popisa. Razlozi tome bili su premještaj u službu na nekom drugom ratnom brodu, prestanak pomorske karijere, ali i dezertiranje i smrt. Tijekom toga perioda u skupinu mornara prve klase pristupilo je pedesetak novih pomoraca, a njihov su zavičaj najčešće Mleci, odnosno područje Veneta. S istočne obale Jadrana zabilježeno je – u kontekstu novoprispjelih mornara prve klase – tek nekoliko osoba, a izrijekom su to Mijat Palikuća (Perast), Marko Janšić (*Giansich*) i Danijel Tarabara.

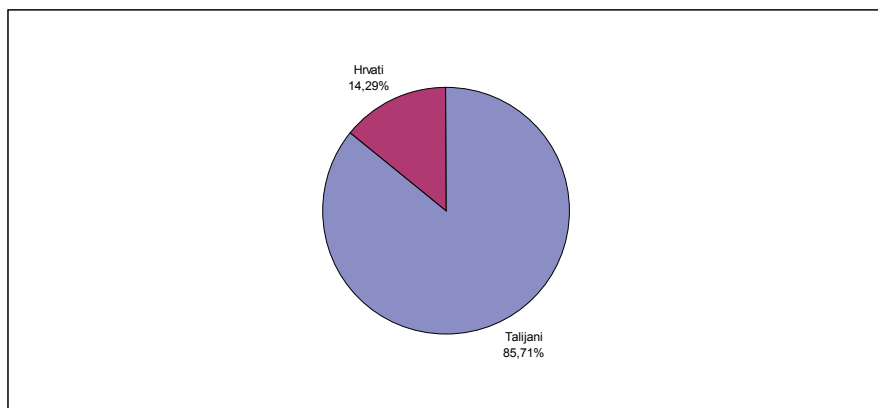
Istoga dana (8. travnja 1770.) načinjen je i popis mornara druge klase (*Marineri seconda classe*) na fregati *Ercole* te je ovjeren od strane gorespomenutih providura Loredana i Vendramina. U ovoj je skupini mornara zabilježena 21 osoba, a postotnim udjelom još izrazitije (80,95%) prednjače Talijani (Mlečani te mornari iz Padove i Udina). Za jednu osobu podrijetlo nije navedeno, dočim na hrvatske mornare otpada 14,29% (Cres i Trogir).

Grafikon 3. Zavičajno podrijetlo mornara druge klase na fregati *Ercole* prema popisu načinjenom 8. travnja 1770.

Kao i u primjeru mornara prve klase, u razdoblju od travnja 1770. do 1776. godine najveći broj mornara druge klase prekriven je s osnovnoga popisa iz razloga koji su prethodno navedeni. U nastupajućem periodu u skupinu mornara druge klase pristupilo je pedesetak novih pomoraca, a njihov su zavičaj najčešće bili Mleci, odnosno područje Veneta. Broj novopridošlih mornara s istočne obale Jadrana nevelik je, njihovo podrijetlo nije izrijeком iskazano, ali se na osnovu prezimena može zaključiti da ponajprije dolaze s područja Boke kotorske (Mihovil Šerović, Frano Rubić, Špiro Milić, Antun Perić, Ivan Antunović).

Popis mornara treće klase (*Marineri terza classe*) sačuvan nam je za kasnije razdoblje. Datiran je na 17. kolovoza 1775., a ovjerio ga je tadašnji *Provveditore generale da mar* Antonio Renier. Broj ovdje uposlenih i popisanih mornara podjednak je prethodnim skupinama i iznosi 21. Talijanskih mornara i ovdje je – očekivano – najviše (85,71%), a osim iz samih Mletaka, potječu iz gradova Brescia, Verona, Legnago, Caorle te s otoka Chioggia. Istočnojadranski mornari zastupljeni su u samo nekoliko primjera (14,29%), a njihov pobliži zavičaj najčešće nije naveden te njihovo hrvatsko podrijetlo možemo razaznati tek na osnovu njihovih prezimena (Gospić, Devlić).

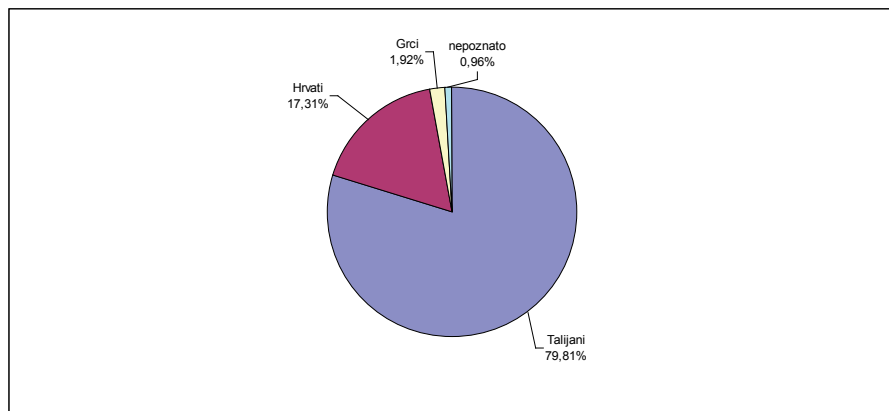
Grafikon 4. Zavičajno podrijetlo mornara treće klase na fregati *Ercole* prema popisu načinjenom 17. kolovoza 1775.

U idućih godinu dana, koji se poklapaju sa završnim mjesecima Milićevog zapovijedanja fregatom *Ercole*, u skupini mornara treće klase zabilježeno je pedesetak novih osoba. Njihovo podrijetlo gotovo da niti u jednome primjeru nije zabilježeno, a na osnovu prezimena možemo pretpostaviti da je ponajprije riječ o Talijanima, uglavnom s područja Veneta (Mleci, susjedno otočje i *terraferma*).

Naposljetku, u završnome dijelu razmatranja sastava posade fregate *Ercole* u vrijeme kada je njome zapovijedao Peraštanin Vicko Milić, potrebno se ukratko osvrnuti na skupinu najniže rangiranih članova – mornarske pomoćnike (*Mozzi*). Popis kojim

raspoložemo načinjen je relativno kasno (17. kolovoza 1776.), a tada je na fregati *Ercole* zabilježeno deset “malih od palube”. Njihovo podrijetlo najčešće nije navedeno, ali se prema prezimenima može s velikom vjerojatnošću pretpostaviti da su ponajprije zavičajem s Apeninskoga poluotoka.

Na osnovu prethodno načinjenih raščlambi razvidne su sve skupine brodske posade na fregati *Ercole*. Ukupan broj časnika, dočasnika, obnašatelja specijaliziranih službi, mornara i mornarskih pomoćnika iznosio je 104 (zbroj prema raspoloživim popisima koji nisu načinjeni istovremeno). Ako promotrimo njihovu ukupnu zavičajnu strukturu, dobit ćemo potvrdu prethodno iznesenih opažanja i izračuna o prevazi talijanskih pomoraca i brodskih službenika (79,81%). Hrvatski pomorci zastupljeni su sa 17,31%, dočim na Grke i osobe nepoznatog podrijetla otpada neznatnih 1,92%, odnosno 0,96% (vidi: Grafikon 5).

Grafikon 5. Zbirna struktura zavičajnog podrijetla članova posade na fregati *Ercole* (1770.-1776.)

Dominantan udio talijanskih pomoraca i drugih članova posade na vodećim mletačkim ratnim brodovima očekivan je. Hrvati su prednjačili na brodovima nižega ranga (tartane, šambeci), najčešće na onima koji su bili vlasništvo domaćih pomorskih poduzetnika i u mirnodopsko vrijeme korišteni su kao trgovačka plovila.¹⁵ U tim primjerima posadu su pretežito činili pomorci iz matičnoga kraja kapetana, odnosno vlasnika broda, a Talijani (i u manjoj mjeri Grci) se bilježe isključivo kao obnašatelji specijaliziranih službi (pisari, liječnici, brijači, kuhari). Istrani, Dalmatinci i Bokelji ipak nisu mogli – već i s obzirom na malobrojnost žiteljstva – brojčano prevladavati na velikim ratnim brodovima, na kojima je posada brojila i po više stotina

¹⁵ Jedan u nizu takvih primjera bilježimo 1766. godine, kada je za potrebe mletačke vojne službe (intervencija protiv sjevernoafričkih gusara) naoružano i opremljeno šest bokeljskih tartana, a glavninu posade činili su domaći pomorci. Čoralić – Katušić, *Gente di mare della nazione bochese* – bokeljske tartane i mletačka vojno-pomorska intervencija u Africi 1766. godine, str. 283-311.

ljudi. Mletačko područje (Mleci, Veneto), ali i Talijani iz drugih onodobnih državnica Apeninskoga poluotoka, najčešća su baza iz koje se novačio sastav posade velikih fregata *primo* i *secondo rango*. Stoga, uzevši u obzir nesrazmjer broja stanovnika u dobro napućenom Venetu i relativno mala pomorska naselja (i oskudnost velikih gradova) duž Kvarnera, Dalmacije i Boke, možemo zaključiti kako je udio Hrvata na mletačkim ratnim brodovima, pa tako i na fregati *Ercole*, ipak bio primjetan.

Dodatni podaci o djelovanju kapetana Vicka Milića oskudni su. Na osnovu spoznaja iz historiografije (Guido Ercole) saznajemo da je kapetan Milić preminuo na dužnosti u Siriji 1776. godine. Zapovjedništvo nad fregatom preuzeo je kapetan Josip Maršić te je njegovo djelovanje trajalo do 1781. godine, kada je brod demilitariziran, odnosno isključen iz vojne uporabe.¹⁶

Fregata *Ercole* ubrajala se u mletačke ratne brodove druge klase. U aktivnoj službi brod se nalazio od 1761. do 1781. godine i tijekom tih dvadesetak godina njime su zapovijedali Hrvati – Grgur Bronza, Vicko Milić i Josip Maršić. Ti su nam podaci dodatno posvjedočenje cijenjenosti, sposobnosti i ugleda hrvatskih kapetana, obnašatelja najviših dužnosti u mletačkoj ratnoj mornarici.

***Fregata grossa Fama*, kapetan Ivan Milić i sastav brodske posade (1785.-1794.)**

Drugi kapetan mletačkog ratnog broda iz obitelji Milić je Ivan Tripunov, a osim izvora iz zbirke *Provveditori all'Armar*, o njegovu životnom putu i djelovanju nema – prema dosadašnjim saznanjima – gotovo nikakve dodatne podatke.

Ivan Milić zapovijedao je velikom fregatom (*fregata grossa*) *Fama*, ratnim brodom druge klase, sagrađenim 1784. godine u mletačkome arsenalu. Naoružanje na brodu činila su 64 topa – 26 topova *da 40 libbre*, 26 *da 30 libbre* i 12 *da 14 libbre*.¹⁷ Prvi zapovjednik broda bio je Iseppo Stalimbene (1784.-1785.), a odmah po porinuću u more *Fama* je sudjelovala u posljednjoj vojnopomorskoj akciji Mletačke Republike. Riječ je o ekspediciji protiv tuniskog bega i sjevernoafričkih gusara koji su svojim djelovanjem ometali plovidbu južnim dijelom Jadrana i Sredozemlja. Vojna akcija povjerena je *Capitan straordinario delle Navi* Angelu Emu koji je upravo *Famu* odabrao za svoj zapovjedni brod. Ekspedicija, koju su činili i brodovi *Forza*, *Palma*, *Vittoria II*, *Eolo*, *Concordia*, *Sirena*, *Brillante*, *Pallade*, *Venere*, *Distruzione*, *Esploratore*, *Cupido*, *Nettuno* te manja fregata *Cavalier Angelo* (bolnički brod) isplovila je iz mletačke lagune 21. lipnja 1784. i tijekom iste godine poduzela više uspješnih akcija (bombardiranje i blokiranje

¹⁶ Ercole, *Vascelli e fregate della Serenissima*, str. 175, 250.

¹⁷ Top od 40 libara imao je kalibar 149 mm, projektil težak 12,0 kg, dužinu cijevi 280 cm, a maksimalni domet hica iznosio je 3.100 m (Ercole, *Vascelli e fregate della Serenissima*, str. 78). Podatke o topovima od 30 i 14 libara vidi u bilješci 6.

tamošnjih luka Susa, Sfax, Biserta i Goleta).¹⁸ Čini se da je već 1785. godine (nakon smrti kapetana Stalimbenea) zapovjedništvo nad brodom preuzeo kapetan Ivan Milić koji će tu dužnost obnašati do 1794. godine.¹⁹ Ranih devedesetih godina 18. stoljeća brod je obavljao razne zadatke duž Sredozemlja, a upravo je na njemu (na Malti) preminuo posljednji veliki zapovjednik mletačke ratne flote Angelo Emo (1. ožujka 1792.). Iste je godine brod uplovio u Mletke, gdje je obavljen njegov remont.²⁰ Tada je, po dolasku fregate u grad na lagunama, načinjen popis cjelokupne posade broda *Fama* te ćemo se njegovim sadržajem detaljnije pozabaviti u nastavku ovog rada.²¹

Posadu velike fregate *Fama* činile su, kao i na drugim brodovima istog ili sličnog ranga, četiri temeljne skupine: 1) časnici, dočasnici i obnašatelji specijaliziranih službi na brodu (*Uffiziali e Titolati*); 2) mornari prve klase (*Marineri prima classe*); 3) mornari druge klase (*Marineri seconda classe*) i 4) mornarski pomoćnici (*Mozzi*). Popis je načinjen 1. lipnja 1792., ali je naknadno u njegov osnovni dio – s obzirom na učestale promjene sastava posade prije i poslije remonta broda – dopisivana svaka promjena. Točnije, velik brod članova posade napustio je službu, a na njihovo su mjesto pristupili novi mornari i brodski službenici. Neki su pak članovi posade prelazili u službu na drugim brodovima, a neki su napredovali te se, primjerice, u rasponu od nekoliko godina bilježe i kao mornari druge klase i (nakon napredovanja) kao mornari prve klase. Iz navedenih je razloga teško utvrditi točan broj članova posade na fregati *Fama*. Ipak, na osnovu prvotnog popisa iz lipnja 1792. godine, kao i usporedbom sa strukturom i brojem posade na brodovima slične klase, možemo pretpostaviti da je na fregati u trenucima kada je ona bila u punome sastavu, djelovalo oko 150 časnika, dočasnika, brodskih službenika, mornara i mornarskih pomoćnika.

U prvoj skupini brodske posade (*Uffiziali e Titolati*) zabilježeno je, prema popisu iz lipnja 1792. godine, 28 časnika, dočasnika i obnašatelja specijaliziranih službi. Na žalost, popisivač nije – osim u malom broju primjera – bilježio uže zavičajno podrijetlo pripadnika te skupine te ga jedino možemo pretpostaviti na osnovu njihovih prezimena. U toj su skupini – uz kapetana Ivan Milića – zabilježeni i brojni piloti (prvi, drugi, treći, četvrti i peti pilot te dva pomoćna pilota – *Pilotino*),²² dva noštrama (prvi i drugi) i četiri kormilara.²³ I na ovome su brodu standardne dužnosti obavljali

¹⁸ O Emovoj ekspediciji protiv tuniskih gusara 1785. godine vidi: Mario Nani Mocenigo, *Storia della Marina Veneziana*, str. 358-360; Giuseppe Gullino, *Storia della Repubblica Veneta*, Brescia 2010, str. 289-290; Ercole, *Vascelli e fregate della Serenissima*, str. 197-199.

¹⁹ Prema pisanju Pavla Butorca (*Kulturna povijest grada Perasta*, str. 80) Ivan Milić je fregatom *Fama* zapovijedao već od 1784. godine i bio je sudionik Emove afričke ekspedicije. Čini se da je iste godine Milić agregiran u peraško vijeće.

²⁰ Guido Ercole, *Vascelli e fregate della Serenissima*, str. 253.

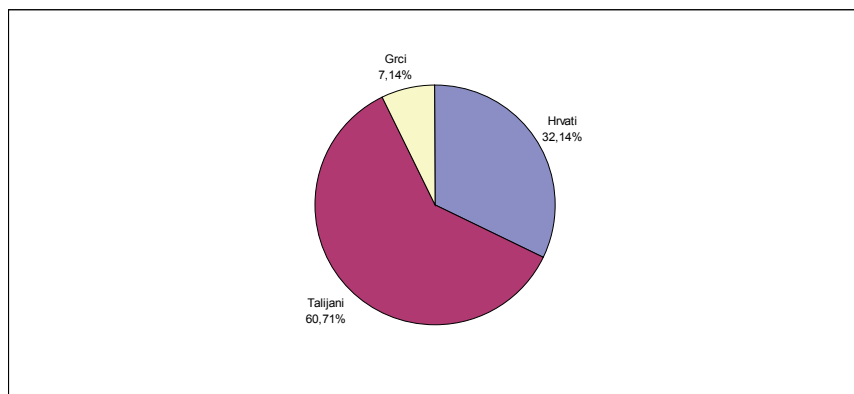
²¹ Archivio di Stato di Venezia, Provveditori all'Armar: Libri accordati delle unità della Marina militare: fregata grossa *Fama*, Capitan Zuanne Milich (1785.-1794).

²² Kao drugi pilot (kasnije postaje prvi pilot) bilježi se Antun Car, a kao treći pilot (kasnije i on napredovanjem postaje prvi pilot) Nikola Vuković.

²³ Uz Talijana Girolama Cancanija, u službi kormilara na fregati *Fama* zabilježeni su Frane Mešović, Gajetan Resić i Bazilije Jovović.

nadzornik broda, nadzornik zadužen za jedra, nadzornik jarbola, stražar na košu jarbola i zapovjednik pomoćne barke. Brodski su službenici bili i pisar i njegov pomoćnik, ekonom i pomoćnik ekonom, bačvar, kuhar i kapetanov poslužitelj, a radi zapaženog udjela hrvatskih pomoraca na fregati *Fama*, kapelan je bio bosanski fratar Martin.

S obzirom da pouzdano znamo da je 1. lipnja 1792. na fregati *Fama* djelovalo 28 osoba iz skupine *Uffiziali e Titolati*, moguće je načiniti izračun njihovog zavičajnog podrijetla (vidi: Grafikon 6). Prednjače Talijani (60,71%) za koje sa velikom sigurnošću možemo pretpostaviti da ponajviše dolaze iz Mletaka i sa područja mletačke *terraferme*. Časnici, dočasnici i ostali specijalizirani brodski službenici sa istočnog Jadrana zastupljeni su sa 32,14%, a na osnovu njihovih prezimena (Milić, Dabinović, Jovović) možemo držati da su uglavnom s područja Boke kotorske ili budvansko-barskog priobalja. Naposljetku, u dva primjera prezimena upućuju na moguće grčko podrijetlo pripadnika ove skupine članova posade fregate *Fama* (7,14%).

Grafikon 6. Zavičajno podrijetlo časnika, dočasnika i obnašatelja specijaliziranih službi na fregati *Fama* prema popisu načinjenom 1. lipnja 1792.

U razdoblju od lipnja 1792. do rujna 1794. godine kada je – radi ponovnog odlaska broda na remont – od strane mornaričkih vlasti iznova službeno ovjeren popis ove skupine brodske posade na brodu *Fama*, zabilježene su velike promjene. Posada je gotovo u cijelosti bila više puta promijenjena, a brojčanim udjelom i ovdje se izdvajaju Talijani. Zabilježen je i veliki broj hrvatskih *Uffiziala* i *Titolata*, najčešće u službama koje se izravno odnose na navigaciju i specijalizirane brodske službe. Njihovo zavičajno podrijetlo niti ovdje nije izrijekom navedeno, ali prema nekim prezimenima (Janšić, Marinović, Mazarović, Milić, Petković, Visković i druga) možemo pretpostaviti da je većini njih domovina Boka, najvjerojatnije kapetanov rodni Perast.²⁴

²⁴ Popis naknadno dopisanih hrvatskih članova posade u skupini *Uffiziali e Titolati* na brodu *Fama* vidi u prilogu na kraju rada. Zbog velikog broja članova posade donosimo samo pregled hrvatskih mornara.

Sačuvani su nam i popisi mornara prve i druge klase na brodu *Fama*. Popisi zapravo sadrže sveukupne podatke o mornarima navedenih klasa na brodu *Fama* u rasponu od 1792. do 1794. godine. Kroz to je vrijeme za svaku od skupina zabilježeno čak oko 400 mornara, a prema zabilješci mletačkih mornaričkih vlasti od 14. rujna 1794. možemo zaključiti da je u isto vrijeme na brodu djelovalo oko pedeset mornara prve klase te isto toliko mornara druge klase. Najveći broj zabilježenih mornara u obje skupine su Talijani, a značajan udio imaju i pomorci sa istočnoga Jadrana.²⁵ Na žalost, kao i u nekim prethodnim primjerima popisivanja članova brodske posade, i ovdje nije zabilježeno njihovo pobliže zavičajno podrijetlo, ali možemo – poučeni iskustvima s drugih brodova – zaključiti da je ponajprije riječ o Bokeljima (pretežito) i Dalmatincima. Njihova imena i prezimena (jedini zabilježeni osobni podatci) donosimo u prilogu na kraju rada te će oni – iako nepotpuni – vjerujemo pridonijeti budućim istraživanjima udjela istočnojadranskih mornara u mletačkoj mornarici na izmaku 18. stoljeća. Takvi su podaci ujedno, vjerujemo, i prinos poznavanju lokalne antroponimije pojedinih mikroregija duž istočnoga Jadrana.²⁶

Na kraju razmatranja sastava brodske posade fregate *Fama* u vrijeme kada je njome upravljao Peraštanin Ivan Milić, razmotrit ćemo posljednju i ujedno najniže rangiranu skupinu – mornarske pomoćnike (*Mozzi*). Kao i u primjeru mornara prve i druge klase, i ovaj popis obuhvaća razdoblje od 1792. do 1794. godine. Tijekom tog vremena, kao i u primjeru ostalih prethodno analiziranih kategorija brodske posade, skupina mornarskih pomoćnika također je doživjela česte promjene te se sastav mijenjao faktično iz godine u godinu. U navedenom razdoblju zabilježena su ukupno 54 mornarska pomoćnika, ali možemo pretpostaviti da ih je u određenom vremenu na brodu bilo aktivno desetak. Pretežito su Talijani, a na osnovu podataka o prezimenima (zavičaj se ne navodi) doznajemo i za nekoliko “malih od palube” podrijetlom s istočne obale Jadrana (njihov popis donosimo na kraju rada u prilogu).

Prethodno smo razmotrili popise posade na fregati *Fama* od 1792. (prvi remont u mletačkome arsenalu) do 1794. godine (drugi remont). Brodom je i nakon toga (tijekom 1794. godine) zapovijedao Ivan Milić, da bi potom (1795.) – kapetansku dužnost preuzeo drugi peraški časnik – Josip Kolović Matikola.²⁷

Znana nam je sudbina broda *Fama* nakon silaska Serenissime s povijesne pozornice. Brod je preuzela francuska vojska te ga preimenovala u *Dubois*, u spomen na francuskog divizijskoga generala Paula Alexixa Duboisa, smrtno ranjenog na talijanskom bojištu (Rovereto) 1796. godine. Godine 1798. brod je premješten u luku

²⁵ Uzmemo li u obzir da je tijekom razdoblja od 1792. do 1794. godine u skupinama mornara prve i druge klase zabilježeno oko 400 osoba, od kojih je s istočnog Jadrana (prema njihovim prezimenima) 127 mornara prve klase, a 174 mornara druge klase, možemo zaključiti da je udio hrvatskih mornara na brodu *Fama* bio prilično velik.

²⁶ Da je nemali dio mornara prve i druge klase bokeljskoga podrijetla možemo zaključiti na osnovu njihovih prezimena (Brajković, Dabinović, Dabović, Đurović, Jovović, Lalošević, Lipovac, Luković, Marović, Mazarović, Milić, Milošević, Minić, Palikuća, Radović, Tripković, Visković, Zloković, Zmajević).

²⁷ Usp. Čoralić – Katušić, Peraštanin Josip Kolović Matikola, str. 255-289.

Toulon, a kao dio francuske flote sudjelovao je u Napoleonovom pohodu na Egipat, gdje je 2. srpnja iste godine oštećen (u Aleksandriji) u sudaru s brodom *Orient*. Dvije godine potom *Fama* je isključena iz vojnoga djelovanja i razoružana te je tijekom nadiranja anglo-turskih snaga u aleksandrijsku luku potopljena kako bi usporila njihov prodor.²⁸ Time je, nakon nešto više od 15 godina aktivnog djelovanja, trajno okončana povijest jednog od posljednjih mletačkih ratnih brodova.

Nakon 1794. godine Ivan Milić je vjerojatno umirovljen. Ostatak života provodio je, čini se, na relaciji Mleci – Perast, a o njegovu ugledu među hrvatskom zajednicom u gradu na lagunama svjedoči nam podatak iz 1795. godine, kada se taj ugledni kapetan bilježi kao član Velikoga vijeća (*Capitolo grande*) hrvatske bratovštine sv. Jurja i Tripuna (*Scuola degli Schiavoni*).²⁹ Posljednji za sada sačuvani spomen o tome visokom časniku mletačke ratne mornarice bilježimo 1806. godine, kada je ime Ivana Milića ubilježeno u popis umirovljenih kapetana zavičajem iz Perasta.³⁰

Zaključak

Vicko i Ivan Milić, peraški kapetani na vodećim ratnim brodovima Mletačke Republike u završnoj etapi 18. stoljeća, samo su maleni dio, jedna od epizoda iz prebogate i zajedničkim sastavnicama prožete vojnopomorske povijesti dviju susjednih jadranskih obala. Malo znani i spominjani u historiografiji, poput brojnih svojih sunarodnjaka aktivnih kako u kopnenim, tako i u mornaričnim snagama Serenissime, Milići su u svoje vrijeme predstavljali vodeći, elitni dio hrvatskog časničkog kadra pod stijegom svetoga Marka. U ovome prilogu, koji zbog ograničenosti gradiva ne teži cjelovitosti, obrađen je isječak iz njihova životopisa, izravno vezan za zapovjednu dužnost na mletačkim fregatama *Ercole* i *Fama* u drugoj polovici 18. stoljeća, pri čemu je posebna pozornost bila usmjerena na raščlambu organizacije i sastav posade rečenih ratnih brodova. U radu se, u formi priloga, donose i popisi časnika, dočasnika, obnašatelja specijaliziranih službi, mornara i mornarskih pomoćnika na spomenutim fregatama u vrijeme kada su njima zapovijedali Vicko i Ivan Milić, pri čemu se posebna pozornost pridaje članovima posade zavičajem s istočne obale Jadrana. Time smo, u konačnici, željeli naglasiti hrvatski udio u mletačkoj ratnoj floti – činjenicu koja je naizgled dobro znana, ali je konkretnim historiografskim radovima još uvijek nedovoljno potkrijepljena.

²⁸ Ercole, *Vascelli e fregate della Serenissima*, str. 254.

²⁹ Čoralić, *Iz prošlosti Boke: Peraštani i hrvatska bratovština Sv. Jurja i Tripuna u Mlecima*, str. 287.

³⁰ Viscovich, *Storia di Perasto*, str. 102.

PRILOZI

Prilog 1. Sastav posade na ratnoj fregati *Ercole* u vrijeme kapetana Vicka Milića (Archivio di Stato di Venezia, Provveditori all'Armar, b. 247: Libri accordati delle unità della Marina militare: fregata pubblica Ercole, Capitan Vincenzo Milich quondam Capitan Zuanne, 1769.-1776.)

Časnici, dočasnici i obnašatelji specijaliziranih službi na brodu (*Uffiziali e Titolati*):³¹

1. Kapetan (*Capitan*): Vicko Milić – Ivan (pok.) – Perast
2. Natporučnik (*Capitan tenente*): Marko Balović – Perast
3. Kapelan (*Cappellano*): Iseppo Maconi – Francesco (pok.) – Mleci
4. Pisar (*Scrivano*): Ambroz – Frane (pok.) – Split
5. Pomoćnik pisara (*Scrivanello*): Spiridion Siropulo – Giovanni – Krf
6. Liječnik (*Eccelente*): Vincenzo Giovanetti – Vincenzo (pok.) – Peloponez (Moreja)
7. Brijlač / pomoćnik brijlača (*Barbierotto*): Domenico Franceschini – Giovanni Battista (pok.) – Mleci
8. Pilot / peljar (*Peota, Piloto*): Giovanni Antonio Tiozzo – Paolo (pok.) – Mleci
9. Noštromo (*Nochiere*): Giovanni Pifari – Augustin (pok.) – Mleci
10. Kormilar (*Timonier*): Gajetan Zambon – Ivan (pok.) – Kotor
11. Kormilar (*Timonier*): Luka Radić – Nikola (pok.) – Brač
12. Kormilar (*Timonier*): Grgur Burović – Matija (pok.) – Perast
13. Nadzornik broda (*Custode*): Piero Tagini – Mleci
14. Zapovjednik topnika (*Capo principale*): Carlo Trombetta – Mleci
15. Topnički pomoćnik (*Sotto capo*): Antonio Pozza – Mleci
16. Topnički pomoćnik (*Sotto capo*): Anzolo Zulian – Mleci
17. Topnički pomoćnik (*Sotto capo*): Battista Casari – Mleci
18. Topnički pomoćnik (*Sotto capo*): Anzolo Frizi – Mleci
19. Topnički pomoćnik (*Sotto capo*): Michiel Rogozza – Mleci
20. Topnički pomoćnik (*Sotto capo*): Giovanni Battista Alberghetti – Mleci
21. Nadzornik za jedra (*Guardian / Castellano*): Antonio Foppa – Iseppo (pok.) – Mleci
22. Nadzornik za jedra (*Guardian / Castellano*): Giovanni Bortotto – Andrea – Mleci
23. Nadzornik jarbola (*Gabbier*): Antonio Berti – Benetto (pok.) – Mleci
24. Stražar na košu jarbola (*Parechier, Parechietter, Parochietter*): Antonio Zuetto – Nicolò (pok.) – Furlanija
25. Parun barke (*Paron di barca*): Giovanni Bortolazzi – Valentin (pok.) – Mleci
26. Ekonom (*Dispensier*): Angelo Moresca – Antonio (pok.) – Verona
27. Pomoćnik ekonoma (*Penese, Dispensierotto*): Frano Zifra – Josip (pok.) – Kotor
28. Pomoćnik ekonoma (*Penese, Dispensierotto*): Domenico Marcolin – Giacomo (pok.) – Mleci
29. Bačvar (*Bottario*): Francesco Bella – Pasqualin (pok.) – Mleci
30. Kuhar (*Cogo*): Antonio Silvestri – Domenico (pok.) – Mleci

³¹ Popis je načinjen 12. travnja 1770.

Mornari prve klase (*Marineri prima classe*):³²

1. Vid Visković – Andrija – Perast
2. Juraj Vranjican – Ivan (pok.) – Hvar
3. Stjepan Krile – Krsto – Perast
4. Francesco Colomban – Andrea – Vicenza
5. Francesco Rimaldi – Lorenzo (pok.) – Mleci
6. Mattio Zurlan – Antonio (pok.) – Mleci
7. Piero Raghezzo – Anzolo – Mleci
8. Battista Tagliapiera – Giovanni (pok.) – Mleci
9. Lovro Dujmović – Jerolim (pok.) – Split
10. Giacomo Cosolin – Bernardo (pok.) – Mleci
11. Steffano Mulero – Giovanni (pok.) – Furlanija
12. Francesco Righetti – Antonio (pok.) – Mleci
13. Giacomo Corte – Antonio (pok.) – Mleci
14. Antun Trabako – Jerolim (pok.) – Perast
15. Giacomo Semanzato – Antonio – Mleci
16. Bernardo Foresti – Luca (pok.) – Mleci
17. Antonio – Luca – Mleci
18. Lodovico Giolfi – Girolamo (pok.) – Mantova
19. Giovanni Franesin – Domenico (pok.) – Lendanara
20. Giovanni Moro – Piero (pok.) – Mleci
21. Tomio Dosei – Anzolo (pok.) – Mleci
22. Giovanni Fuganello – Mleci

Mornari druge klase (*Marineri seconda classe*):³³

1. Alessandro Baldini – Steffano (pok.) – Mleci
2. Lunardo Marchi – Giacomo (pok.) – Mleci
3. Santo Padovan – Iseppo (pok.) – Mleci
4. Bastian Ponza – Francesco (pok.) – Mleci
5. Giacomo d'Olivo – Battista – Mleci
6. Luigi Rossi – Piero (pok.) – Mleci
7. Battista Grotti – Battista (pok.) – Mleci
8. Nicolò Bedeschino – Antonio (pok.) – Udine
9. Iseppo Giolo – Battista – Mleci
10. Iseppo Tondin – Battista (pok.) – Mleci
11. Domenico Sotilo – Valentin (pok.) – Mleci
12. Giovanni Carrer – Giacomo (pok.) – Mleci
13. Antonio Gamba – Bastian – Padova
14. Alvise Andriola – Giovanni Maria (pok.) – Mleci
15. Stjepan Kosinica (*Cosinizza*) – Andrija – Trogir

³² Popis je načinjen 8. travnja 1770.

³³ Popis je načinjen 8. travnja 1770.

16. Vicko Buble – Vicko (pok.) – Trogir
17. Iseppo del Par
18. Giovanni Preda – Iseppo (pok.) – Mleci
19. Francesco Sartogo – Lorenzo (pok.) – Mleci
20. Franjo Arničević (*Arnichievich*) – Ivan (pok.) – Cres
21. Giacomo Coloredo – Anzolo (pok.) – Mleci

Mornari treće klase (*Marineri terza classe*):³⁴

1. Santo Corona – Domenico (pok.) – Mleci
2. Antonio Martelatto – Pietro – Mleci
3. Ivan Krstitelj Gospić
4. Ivan Krstitelj Macioli – Antun (pok.) – Istra
5. Juraj Devlić – Martin (pok.)
6. Zorzi Fabris – Francesco – Mleci
7. Giacomo Miles – Antonio (pok.) – Caorle
8. Stefano Sella – Stefano – Brescia
9. Martino Pin – Giovanni (pok.) – Brescia
10. Francesco Batagin – Bastian – Mleci
11. Marino Arizin – Anzolo (pok.) – Mleci
12. Bastian Pellegrin – Francesco (pok.) – Mleci
13. Antonio Tenada – Salvador (pok.) – Mleci
14. Giacomo Pisolato – Valentin (pok.) – Mleci
15. Antonio Tentivo – Gasparo (pok.) – Mleci
16. Antonio Vianello – Antonio – Chioggia
17. Cristofalo Pisani – Antonio – Mleci
18. Bortolo Formenti – Giovanni – Mleci
19. Giovanni Belato – Verona
20. Iseppo Malin – Domenico – Legnago
21. Santo Rosada – Iseppo – Mleci

Mornarski pomoćnici (*Mozzi*):³⁵

1. Zuanne Battista Mondini – Anzolo – Mleci
2. Zuanne Bergagnello – Iseppo
3. Angelo Zirola – Giovanni Battista (pok.)
4. Pieto Tolla – Gottardo (pok.)
5. Francesco Maraschali – Domenico (pok.)
6. Giacomo Zane
7. Francesco Corte
8. Zuanne Bianchi
9. Giuseppe Bianchi
10. Giuseppe Moretti

³⁴ Popis je načinjen 17. kolovoza 1775.

³⁵ Popis je načinjen 17. kolovoza 1776.

Prilog 2. Sastav posade na ratnoj fregati *Fama* u vrijeme kapetana Ivana Milića (Archivio di Stato di Venezia, Provveditori all'Armar, b. 249: Libri accordati delle unità della Marina militare: fregata grossa *Fama*, Capitan Zuanne Milich, 1785.-1794.)

Časnici, dočasnici i obnašatelji specijaliziranih službi na brodu (*Uffiziali e Titolati*):³⁶

1. Kapetan (*Capitan*): Ivan Milić – Tripun (pok.) – Perast
2. Kapelan (*Cappellano*): fra Martin – Bosna
3. Pisar (*Scrivano*): Nicolò Faralco
4. Pomoćnik pisara (*Scrivanello*): Spiridion Mascolo
5. Brijač / pomoćnik brijača (*Barbierotto*): Agostin Candiotto
6. Prvi pilot / peljar (*Primo Piloto*): Zuanne Baliello
7. Drugi pilot / peljar (*Secondo Piloto*): Antun Car³⁷
8. Treći pilot / peljar (*Terzo Piloto*): Nikola Vuković³⁸
9. Četvrti pilot / peljar (*Quarto Piloto*): Luigi Basilisco
10. Peti pilot / peljar (*Quinto Piloto*): Francesco Polovineo
11. Pomoćni pilot / peljar (*Pilotino*): Francesco Stalimbene
12. Pomoćni pilot / peljar (*Pilotino*): Vincenzo Bernardi
13. Prvi noštro (Primo nochiere): Zuanne Piffari
14. Drugi noštro (Secondo nochiere): Girolamo Armeni
15. Kormilar (*Timonier*): Frane Mešović
16. Kormilar (*Timonier*): Girolamo Canciani
17. Kormilar (*Timonier*): Gajetan Restić
18. Kormilar (*Timonier*): Bazilije Jovović
19. Nadzornik broda (*Custode*): Federico Morandini
20. Nadzornik za jedra (*Guardian / Castellano*): Mitar Kalegarović
21. Nadzornik jarbola (*Gabbier*): Luca Rossi
22. Stražar na košu jarbola (*Parechier, Parechietter, Parochieter*): Giacomo Carli
23. Parun barke (*Paron di barca*): Zorzi Somacco
24. Ekonom (*Dispensier*): Iseppo Privato
25. Pomoćnik ekonoma (*Penese, Dispensierotto*): Giulio Baresan
26. Bačvar (*Bottario*): Domenico Carniel
27. Kuhar (*Cogo*): Domenico Bernardini
28. Kapetanov poslužitelj (*Camerotto*): Duško Dabinović

Naknadno dopisani hrvatski časnici, dočasnici i obnašatelji specijaliziranih službi na brodu *Fama* (lipanj 1792.-rujan 1794.):

1. Prvi pilot / peljar (*Primo Piloto*): Jerolim Aleksić
2. Prvi pilot / peljar (*Primo Piloto*): Marko Žežević
3. Prvi pilot / peljar (*Primo Piloto*): Andrija Marinović

³⁶ Popis je načinjen 1. lipnja 1792.

³⁷ Antun Car je do 1794. napredovao u službi te se spominje i kao prvi pilot.

³⁸ Nikola Vuković je do 1794. napredovao u službi te se spominje i kao prvi pilot.

4. Prvi pilot / peljar (*Primo Piloto*): Julije Jelić
5. Prvi pilot / peljar (*Primo Piloto*): Antun Premuda
6. Prvi pilot / peljar (*Primo Piloto*): Antun Car
7. Prvi pilot / peljar (*Primo Piloto*): Nikola Vuković
8. Drugi pilot / peljar (*Secondo Piloto*): Ivan Ivanušić
9. Drugi pilot / peljar (*Secondo Piloto*): Krsto Babić
10. Treći pilot / peljar (*Terzo Piloto*): Jerolim Maršić
11. Treći pilot / peljar (*Terzo Piloto*): Matija Milić
12. Peti pilot / peljar (*Quinto Piloto*): Krsto Visković
13. Peti pilot / peljar (*Quinto Piloto*): Antun Mazarović
14. Pomoćni pilot / peljar (*Pilotino*): Ivan Antun Ragusin
15. Pomoćni pilot / peljar (*Pilotino*): Karlo Rensović
16. Pomoćni pilot / peljar (*Pilotino*): Nikola Buratović
17. Pomoćni pilot / peljar (*Pilotino*): Ivan Petković
18. Pomoćni pilot / peljar (*Pilotino*): Ivan Janšić (*Giansich*)
19. Pomoćni pilot / peljar (*Pilotino*): Marko Antun Zelović
20. Kormilar (*Timonier*): Andrija Đurašević
21. Kormilar (*Timonier*): Josip Stanković
22. Kormilar (*Timonier*): Matija Anzulović
23. Kormilar (*Timonier*): Krsto Popović
24. Kormilar (*Timonier*): Krsto Tripković
25. Nadzornik za jedra (*Guardian / Castellano*): Jakov Bilić
26. Nadzornik za jedra (*Guardian / Castellano*): Frane Kladić
27. Nadzornik za jedra (*Guardian / Castellano*): Nikola Petrović
28. Nadzornik jarbola (*Gabbier*): Ivan Popović
29. Ekonom (*Dispensier*): Lovro Vasić

Mornari prve klase (*Marineri prima classe*) zavičajem s istočnoga Jadrana na brodu *Fama* od 1792. do 1794. godine:

1. Antun Fatović
2. Juraj Petrović
3. Andrija Periša
4. Krsto Đelović
5. Andrija Đurašević³⁹
6. Dominik Cvitanić
7. Ilija Radović
8. Mihovil Kovačić
9. Milko Belić
10. Marko Mitrović
11. Marko Davidović

³⁹ Andrija Đurašević je do 1794. napredovao u službi te se spominje i kao kormilar.

12. Marko Crnogorčević
13. Mihovil Miletić
14. Nikola Mitrović
15. Stjepan Popović
16. Špiro Aleksandrić
17. Ivan Brajković
18. Ivan Jerolimić
19. Juraj Topalović
20. Ilija Milisinović
21. Gašpar Zloković
22. Martin Luković
23. Ksaver Tomanović
24. Mihovil Dragomanović
25. Matija Bašić
26. Špiro Tripković
27. Josip Božević
28. Ivan Baldanović
29. Mihovil Zloković
30. Luka Tripunović
31. Aleksandar Duković
32. Nikola Vukašević
33. Nikola Popović
34. Antun Milović
35. Sava Mitrović
36. Boško Novaković
37. Ksaver Davidović
38. David Radović
39. Ivan Bonatić
40. Marko Petković
41. Nikola Rašković
42. Frane Sladić
43. Ivan Lipovac
44. Luka Maršić
45. Bazilije Mihelić
46. Antun Đelović
47. Vuko Stijepović
48. Toma Tomašić
49. Vicko Jelić
50. Šime Stijepšić
51. Nikola Vukosalić
52. Matija sa Krka (*de Veglia*)

53. Juraj Matijašević
54. Šime Businović
55. Jovo Vranković
56. Tripo Stijepović
57. Frane Marija Radović
58. Frane Škrivanić
59. Frane Julijanović
60. Antun Puarić
61. Bastijan iz Buzeta (*de Pingvente*)
62. Ivan Marija Benšić
63. Dominik Vasić
64. Nikola Valsović
65. Ilija Milić
66. Andrija Vranković
67. Mate Slabić
68. Ivan Sadić
69. Antun Barabić
70. Luka Bilić
71. Ivan Vasilić
72. Andrija Doršić
73. Matija Pavlović
74. Ivan iz Perasta (*da Perasto*)
75. Andrija Bogović
76. Rafael Marković
77. Antun Vidović
78. Matija Kosatović
79. Deodat Maršić
80. Marko Radović
81. Ivan Sladović
82. Frane Kosović
83. Ivan Luštović
84. Anđelo Antolović
85. Stjepan Lazarović
86. Rade Marković
87. Andrija Franulović
88. Nikola Bačić
89. Petar Marinić
90. Luka Šarović
91. Pavao Andrić
92. Mijat Vojvodić
93. Marko Dabović

94. Ilija Malović
95. Ilija Paličjević
96. Mihovil Cvijetović
97. Vaso Abramović
98. Ivan Cvijetović – Niko
99. Ivan Cvijetović – Pero
100. Tripun Vujašević
101. Deodat Ratković
102. Šime Rešević
103. Ivan Rešević
104. Juraj Petković
105. Gabrijel Nikolić
106. Jovo Vojvodić
107. Krsto Jovović
108. Božo Pedijević
109. Jovo Trojanović
110. Pero Vladinić
111. Ivan Katić
112. Antun Bošković
113. Stojko Stojković
114. Matija Todorović
115. Krsto Popović⁴⁰
116. Marko Nikolić
117. Nikola Radanović
118. Mitar Popović
119. Stjepan Lalošević
120. Luka Baričević
121. Petar Nikolić
122. Josip Zmajević
123. Petar Staršević
124. Vaso Popović
125. Nikola Minić
126. Marko Dorčić
127. Ilija Dragojević

Mornari druge klase (*Marineri seconda classe*) zavičajem s istočnoga Jadrana na brodu *Fama* od 1792. do 1794. godine:

1. Grgur Brunić
2. Matija sa Krka (*de Veglia*)⁴¹

⁴⁰ Krsto Popović je do 1794. napredovao u službi te se spominje i kao kormilar.

⁴¹ Matija sa Krka je do 1794. napredovao u službi te se spominje i kao mornar prve klase.

3. Nikola Minić⁴²
4. Petar Ive
5. Ivan Ive
6. Matija Uljanić
7. Ivan Burlić
8. Ksaver Davidović⁴³
9. Pavao Malić
10. Luka Đurašević
11. Nikola Davidović – Luka
12. Đuro Mitrović
13. Frane Davidović
14. Kosta Jerinović
15. Nikola Rašković⁴⁴
16. Josip Marčelić
17. Petar Debelić
18. Grgur Ive
19. Nikola Tripković
20. Frane Sladić⁴⁵
21. Jovo Vuković
22. Inocent Ceranović
23. Nikola Palikuća
24. Nikola Lukin
25. Šimun Vidović
26. Panto Pešutović
27. Marko Davidović⁴⁶
28. Luka Zloković
29. Đuro Stijepović
30. Špiro Popović
31. Ivan Šarić
32. Antun Milić
33. Ivan Janović
34. Nikola Đurić
35. Ivan Uljanić
36. Mihovil Topalović
37. Rade Vujošević
38. Jovo Đurović
39. Petar Seninić
40. Šimun Popović

⁴² Nikola Minić je do 1794. napredovao u službi te se spominje i kao mornar prve klase.

⁴³ Ksaver Davidović je do 1794. napredovao u službi te se spominje i kao mornar prve klase.

⁴⁴ Nikola Rašković je do 1794. napredovao u službi te se spominje i kao mornar prve klase.

⁴⁵ Frane Sladić je do 1794. napredovao u službi te se spominje i kao mornar prve klase.

⁴⁶ Marko Davidović do 1794. napredovao u službi te se spominje i kao mornar prve klase.

41. Matija Pavlović⁴⁷
42. Marko Vidović
43. Frane Julijanović⁴⁸
44. Stanko Aleksić
45. Andrija Doršić⁴⁹
46. Ćiro Tripunović
47. Pavao Kritolović
48. Jakov Radman
49. Tripo Savić
50. Antun Puarić
51. Antun Božić
52. Nikola Štrković
53. Vicko Milić – Matija
54. Matija Lušić
55. Ilija Dragojević⁵⁰
56. Antun Milović⁵¹
57. Benedikt Maršić
58. Stjepan Mazarović
59. Dominik Kristić
60. Špiro Žarković
61. Andrija Zanović
62. Boško Mitrović
63. Jure Maršić
64. Joakim Dragutinović
65. Andrija Vukašinović
66. Stjepan Kamenarović
67. Savo Bečić
68. Jovo Nobile
69. Ivan Radanović
70. Stanko Mezorović
71. Marko Nikolić⁵²
72. Marko Petković⁵³
73. Mate Vojvodić
74. Gligo Lučić
75. Šime Pavličević
76. Deodat Ratković⁵⁴

⁴⁷ Matija Pavlović je do 1794. napredovao u službi te se spominje i kao mornar prve klase.

⁴⁸ Frane Julijanović je do 1794. napredovao u službi te se spominje i kao mornar prve klase.

⁴⁹ Andrija Doršić je do 1794. napredovao u službi te se spominje i kao mornar prve klase.

⁵⁰ Ilija Dragojević je do 1794. napredovao u službi te se spominje i kao mornar prve klase.

⁵¹ Antun Milović je do 1794. napredovao u službi te se spominje i kao mornar prve klase.

⁵² Marko Nikolić je do 1794. napredovao u službi te se spominje i kao mornar prve klase.

⁵³ Marko Petković je do 1794. napredovao u službi te se spominje i kao mornar prve klase.

⁵⁴ Deodat Ratković je do 1794. napredovao u službi te se spominje i kao mornar prve klase.

77. Ivan Dragutinović
78. Juraj Petrović⁵⁵
79. Nikola Radanović⁵⁶
80. Antun Ostojić
81. Ivan Cokolić
82. Mitar Popović⁵⁷
83. Bazilije Mitrović
84. Jure Pavletić
85. Jovo Mitrović
86. Antun Đelović⁵⁸
87. Mitar Gregović
88. Ivan Lipovac⁵⁹
89. Antun Ivičević
90. Šime Ivanišević
91. Špiro Grubišić
92. Nikola Gregović – Nikola (pok.)
93. Miloš Stojanović
94. Ivan Jovović
95. Ilija Crnogorčević
96. Đuro Vidović
97. Vuko Stijepović⁶⁰
98. Tripo Stijepović⁶¹
99. Ilija Vidović
100. Lazar Četković
101. Nikola Vukosalić⁶²
102. Jovo Vukosalić
103. Ksaver Marović
104. Nikola Vušković
105. Toma Popović
106. Marko Stijepo Novaković
107. Đuro Đurović
108. Šimun Milatović
109. Bazilije Mikelić
110. Petar Đerović
111. Jovo Kosić

⁵⁵ Juraj Petrović je do 1794. napredovao u službi te se spominje i kao mornar prve klase.

⁵⁶ Nikola Radanović je do 1794. napredovao u službi te se spominje i kao mornar prve klase.

⁵⁷ Mitar Popović je do 1794. napredovao u službi te se spominje i kao mornar prve klase.

⁵⁸ Antun Đelović je do 1794. napredovao u službi te se spominje i kao mornar prve klase.

⁵⁹ Ivan Lipovac je do 1794. napredovao u službi te se spominje i kao mornar prve klase.

⁶⁰ Vuko Stijepović je do 1794. napredovao u službi te se spominje i kao mornar prve klase.

⁶¹ Tripo Stijepović je do 1794. napredovao u službi te se spominje i kao mornar prve klase.

⁶² Nikola Vukosalić je do 1794. napredovao u službi te se spominje i kao mornar prve klase.

112. Antun Papić
113. Ivan Livaković
114. Nikola Lučić
115. Jovo Rašković
116. Mitar Jovović
117. Marko Nikanović
118. Toma Farošić
119. Mihovil Karmaić
120. Špiro Rašković
121. Mijat Tomišić
122. Nikola Vranković
123. Mitar Paprenica
124. Petar Vušić
125. Martin Luković⁶³
126. Jakija (*Jachia*) Štefanić
127. Šime Stijepšić⁶⁴
128. Antun Stijepšić
129. Jure Marinić
130. Spasoje Danilović
131. Vaso Popović⁶⁵
132. Savo Vidović
133. Luka Maršić
134. Ilija Ivanović
135. Miho Lušić
136. Matija Visković
137. Krsto Popović⁶⁶
138. Nikola Periša
139. Antun Davidović
140. Juraj Matijašević⁶⁷
141. Ivan Milišić
142. Šime Milinović
143. Boško Davidović – David
144. Jovo Milošević
145. Josip Zanović
146. Jovo Perasević
147. Jovo Popović
148. Luka Matković

⁶³ Martin Luković je do 1794. napredovao u službi te se spominje i kao mornar prve klase.

⁶⁴ Šime Stijepšić je do 1794. napredovao u službi te se spominje i kao mornar prve klase.

⁶⁵ Vaso Popović je do 1794. napredovao u službi te se spominje i kao mornar prve klase.

⁶⁶ Krsto Popović je do 1794. napredovao u službi te se spominje kao mornar prve klase te potom kao kormilar.

⁶⁷ Juraj Matijašević je do 1794. napredovao u službi te se spominje i kao mornar prve klase.

149. Lazo Matković
150. Gabrijel Maršić
151. Pero Dabović
152. Boško Matković
153. Petar Mirović
154. Petar Vukadinović
155. Grgur Biljak
156. Nikola Mitrović⁶⁸
157. Jakov Kvesić
158. Stijepo Mitrović
159. Jovo Radanović
160. Josip Milatović
161. Nikola Marković
162. Dominik Ivanušić
163. Lovro Vušić
164. Antun Antišić
165. Andrija Knežević
166. Stano Parinić
167. Jerolim Paštrović
168. Stanko Doljanica
169. Petar Doljanica
170. Petar Milić
171. Antun Valentinić
172. Petar Gabrić
173. Toma Dabinović
174. Marko Petrović

Mornarski pomoćnici (*Mozzi*) zavičajem s istočnoga Jadrana na brodu *Fama* od 1792. do 1794. godine:

1. Josip Slavić
2. Dako Dabinović
3. Bazilije Mitrović⁶⁹
4. Josip Barilić
5. Stijepo Mitrović⁷⁰
6. Lovro Dabović (zvan Tomić)
7. Ivan Balić
8. Lovro Vušić⁷¹
9. Sgualdo Anzulović

⁶⁸ Nikola Mitrović je do 1794. napredovao u službi te se spominje i kao mornar prve klase.

⁶⁹ Bazilije Mitrović je do 1794. napredovao u službi te se spominje i kao mornar druge klase.

⁷⁰ Stijepo Mitrović je do 1794. napredovao u službi te se spominje i kao mornar druge klase.

⁷¹ Lovro Vušić je do 1794. napredovao u službi te se spominje i kao mornar druge klase.

Lovorka Čoralić

Vincent and John Milić from Perast – Commanders of Venetian War Ships in the Second Half of the Eighteenth Century

Summary

Archival series of the *Provveditori all'Armar* relating to the Venetian Navy and kept in the *Archivio di Stato di Venezia* contains valuable materials on naval history of both neighbouring shores of Adriatic. Data from that series, in the first place lists of crew complements on Venetian warships, are direct testimony of the importance of the Croatian component in the history of Venetian Navy. In the centre of this research are two captains from the little town of Perast, Vincent and John Milić, captains of the frigates *Ercole* and *Fama* in the last decades of the eighteenth century. On the captains from the Milić family and course of their military career there is no detailed knowledge at our disposal, and therefore materials from the series *Provveditori all'Armar* is the most important source studied in the article. Crew complements of the aforementioned frigates in time when they were under the command of Vincent and John Milić are analysed in details. The crew was divided on several basic groups: 1) commissioned and non-commissioned officers and holders of specialised services on ships; 2) first class sailors; 3) second class sailors; 4) third class sailors and 5) seamen apprentices. Important role in all these groups had – with dominant proportion of Italians – seamen and auxiliary crewmen originating from the wider area of East Adriatic (particularly from Boka Kotorska) and therefore particular attention is awarded to this Croatian component within the Venetian Navy. At the end of the article, in appendices are given transcripts of crew complements, particularly those referring to the proportion of seamen originating from the East Adriatic area.

Key words: Perast, the Republic of Venice, Vincent Milić, John Milić, Venetian Navy, military history, naval history, the eighteenth-century history